

2024. január 05. péntek – 5784. tévét 24.

www.frankel.hu

péntek kabalat szabat 18:00 | gy. gy. 15.49 | szombat 10:00 | havdala: 17:00

76/3

SMOT

(II. Mózes 1.1. – 6.1.)

שְׁמוֹת

Mózes második könyvének első szakasza, amelyben megkezdődik az Egyiptomban lezajlott zsidóüldözés, ami Mózes küldetésével, a Tízcsapással és a csodálatos kiszabadulással végződik. Mózes születése után a Fáraó házában nevelkedik, majd emigrálni kényszerül, s Midjánban telepedik le, ahol elveszi Jitró egyik lányát és örzi nyáját. A szakasz végén jön Mózes, és közli a zsidókkal: I' küldte őt kiszabadításukra, azonban a nép nem hisz neki.

nevek. Jákob fiainak nevei soroltatik fel, akik József és a fáraó invitálására letelepedtek Egyiptomban és megsokasodtak ott. A könyv eredeti címe: Kivonulás Egyiptomból, görögül: Exodus. Az első könyv Vájigás szakasza felsorolta Jákob fiait, unokáit, 70 férfiembert, akik Egyiptomban telepedtek le. Két lányt említ a Tóra, illetve a magyarázat, Szerah-t és az úton született Jochevedet, Mózes anyját. Feleségeket, a többi lánytestvért nem. Velük együtt 400 személy, háznépével együtt még ennél is többen telepedtek le Gósen földjén. A kezdeti tisztelet kihűlt, felváltotta a gyűlölet. Új király került a trónra, aki József érdemeiről nem akart tudni. József a hikszosziak uralma idején volt alkirály. A hikszosziak kiűzése után "nemzeti" kormány alakult Egyiptomban, akiket aggasztott. a zsidók nagy száma. Gosent elhagyták a héberék "megtelt velük az ország". Az iskolák a színházak. A féltékenységet felülről az uralkodó körök terjesztették, mondván, hátha a zsidók háború esetén az ellenséghez pártolnak. Ezért sem az országból elengedni, – nehogy az ellenséget szaporítsák -, sem az országban megtérni nem akarták őket. Nehéz rabszolgamunkára fogták a hébereket, felépítették velük két nagyvárost, Pitumot és Ramszeszt. Később a fiúk megölésére akarták rábírní a bábaasszonyokat, akik ezt megtagadták. A fiúk megölését általános parancsba adták. Jocheved, fiát gyékény kosárba rejtette, és a folyóba tette. Amikor a fáraó lánya fürödni ment, kihúzta a fiút a vízből. Innen a neve, Mózes (Mose), a vízből kihúzott. Az igazságra érzékeny Mózes leütött egy kegyetlen rabszolgahajcsárt, amikor ez kitudódott, Midjánba menekült. Itt újabb igazságtalanságot látott, a pásztorlányok, Jitró gyermekei, atyjuk nyáját akarták megitatni, de a férfiak elkergették őket. Mózes a gyengék védelmére kelt és megitta a főember nyáját, aki feleségül adta hozzá Cipora nevű lányát. A héberék sorsa egyre nehezebb lett Egyiptomban, jajkiáltásuk felhallatszott az égig, Mózesnek, miközben legeltette apósa nyáját, megjelent az Örökkévaló, az égő csipkebokorban és felszólította a szabódó férfit, hogy testvérével menjen Egyiptomba és vezesse ki onnan a népet, hadd jussanak tágas, nagy országba. Ha a fáraó nem enged, akkor megérzi a Teremtő kezének hatalmát. A népnek üzente: Ehje eser ehje – A lét vagyok, aki megemlékezett az Ósátyának tett ígéretéről, és kivezeti gyermekeit a rabságból. Mózeszt választotta ki a feladatra, hogy pásztora legyen népének, őrzője és tanítója.

Kevés olyan nép van a világon, mely őstörténetét nem hőstettek vagy mitológiai nagyságok elbeszélésével kezdi, hanem azzal "büszkélkedik", hogy "szolgák voltunk Egyiptomban". Már Ábrahám ósátyánk az Istennel kötött szövetsége alkalmából hallhatta, hogy "utódaid idegenek lesznek mások országában, akik dolgoztatni és sanyargatni fogják Öket 400 évig". De ugyancsak Ábrahámról olvassuk, hogy "tudom, hogy utódait Isten útjainak követésére tanítja, hogy igazságot és kegyet gyakoroljanak". A két idézet között szoros kapcsolat van Az a nép, amely életét hosszantartó szolgálattal kezdte, amely évszázadokig idegen népek között sanyargattatott, Ábrahám utódai, kik saját maguk annyit szenvedtek Egyiptomban, vagy másutt, meg kellett, hogy értsék mások szenvedését. "Ne szorongasd az idegent; hiszen ti ismeritek az idegen lelkét, mert idegenek voltatok Egyiptomban". Másik hasonló idézet: "Ha idegen lakozik majd országokban, ne sanyargassátok. Polgár legyen köztetek és szeresd, mint önmagadat, mert idegenek voltatok Egyiptomban". E két idézet kifejezi azt a Hillél által hirdetett tanítást, hogy "amit magadnak nem akarsz, ne tedd másnak" (Talmud). Az egyiptomi szolgaság nemcsak néppé válásunk története. Az elnyomtatás emléke rányomta bélyegét Izrael egész törvényrendszerére, gondolkodására, hitére és életfelfogására. Maga a Tízparancsolat is úgy Kezdődik: "En vagyok a te Istened, aki kivezetett téged Egyiptomból, a rabszolgaság házából". Az első parancsolat, az istenhit törvénye nem azt írja a Legfelsőbbbről, hogy "aki az eget és földet teremtette", hanem az egyiptomi szabadulást teszi meg központi tulajdonságának... Miért? Isten segítette a gyengét, az elnyomtatottat, az erőssel szemben. Ezt a tulajdonságát kell követnie az Őt imádó embernek. Ezért végződik számos Tóra-teli törvény ezzel a mondattal: "Emlékezz, hogy szolga voltál Egyiptomban". Isten Mózeszt választotta ki az egyiptomi szabadulás végrehajtójának. Mózes mintaképe volt a mások szenvedését átérzőjének. "És lön azokban a napokban, Mózes megnőtt, kiment testvéreihez és látta szenvedésüket". A királyi udvarban nevelkedett Mózes átérzte a szolganép szenvedését és életét veszélyeztetve megölt egy egyiptomi felügyelőt. Miután Midjánba menekült, ott is védelmére kelt Jitro lányainak az erőszakos pásztorokkal szemben. Védte a gyengét az erős ellen. Legenda meséli; hogy a Jitro nyáját legeltető Mózes saját vállán hozta vissza a nyájtól elszakadó bárányt. Ekkor bízta rá Isten az ő "nyájának", Izraelnek vezetését és kiszabadítását. "Szólt hozzá Isten a csipkebokorból... látva láttam népem szenvedését Egyiptomban és megértettem fájalmát". "Menj, elküldlek

Fáraóhoz és vezesd ki népemet, Izrael fiait Egyiptomból”. Mózes, a “föld legszerényebb embere”, nem érezte magát hivatottnak a küldetésre. “Ki vagyok én, hogy a Fáraó elé járuljak és kiszabadítsam Izraelt Egyiptomból?”. Végül is elvállalta a küldetést, és örök időkre mintaképévé lett a zsidó nép vezetőjének. Legfőbb tulajdonsága volt a nép szeretete. Ez a szeretet adta erejét, hogy megküzdjön az egyiptomi hatalmasságokkal. Ez a szeretet készítette arra, hogy Istennel is szembeszálljon, mikor büntetni akarta a népet. Ugyanakkor szerénysége megóvta attól, hogy uralkodjék a nép fölött. Hetiszakaszunk két tanítást hagyott örökölni a zsidó népnek. Az egyiptomi szolgátságban is hű maradt Izrael Ábrahám Istenéhez. “Én vagyok atyáid, Ábrahám, Izsák és Jákob Istene” – szökölt Isten Mózeshez. A másik tanítás, hogy a mindenkor i vezetőnek szeretni és vezetni kell Izraelt, és nem uralkodnia rajta, szolgáltania kell a népet és nem hatalmaskodnia.

Hetiszakaszunkban az egyiptomi rabszolgáságról és a megszabadulás kezdeteiről olvasunk. Furcsa az események sorrendje: először találkozunk a fáraó diktatórikus rendeleteivel, a nehéz rabszolgámmunkával, a fiúgyermek meggyilkolásával. Majd Mózes születésének történetéről olvasunk, ezután arról, hogy a fáraó meghal, és csak mindezek után arról, hogy a zsidók feljajdultak, az Örökkévalóhoz imádkoztak, hogy mentse őket meg. „És történt azokban a hosszú napokban, hogy meghalt Egyiptom királya, és feljajdultak Izrael fiai a munkától, és kiáltottak. És felszállt kiáltásuk az Istenhez a munkától.” Ez azért meglepő, mert éppen az ellenkezőjét várnánk. Ha meghal a diktátor, akkor azt várjuk, hogy nagy szabadság és megmenekülés követi a halálát. Saranszkij mesélt gyermekkor i élményeiről, amikor a sztálini diktatúra alatt a Szovjetunióban nőtt fel számos testvérével. Sztálin halálának a napján az apja összehívta a gyerekeit és így szökölt hozzájuk: „Ma egy nagy csoda történt meg. A mi Istenünk megmentett minket. Ez az ember, aki ma meghalt, meg akarta ölni a zsidókat. A mai nap egy csodálatos ünnepnap, és hálaáknak kell lennünk. De holnap, amikor mentek az iskolába, mindenki gyászolni fog, és siratni fogja őt, és nektek is úgy kell tenni, mint aki nagyon szomorú, mert figyelhetnek minket.” Érdekes módon a Málbim kommentárja is hasonló helyzetet ír le. A zsidók keserősége egyre csak gyűlt és gyűlt a fáraó élete és uralkodása alatt, de nem panaszkodhattak, illetve nem imádkozhattak, mert az egyiptomiak nem hagyták volna őket. A fáraó halálának a napján viszont „nemzeti gyásznap” volt, minden egyiptomi gyászolt. Ekkor nagy lehetőségük adódott a zsidóknak: csatlakoztak a gyászolókhöz, de csak látszólag, valójában Istenükhöz, az Örökkévalóhoz imádkoztak, aki meghallotta kiáltásukat. A Vilnai Gáon máshogyan értelmezi a történeteket. Ő valóságos feljajdulásnak látja a zsidók feljajdulását. Eszerint meglepő módon a fáraó uralma alatt ténylegesen jobb volt a zsidóknak, mint a halála után! Példának a fiúgyermek megöletését hozza, amikor a szülésznő azzal védekeztek, hogy a zsidó nők erősek, mire őök megérkeztek, már a fiúgyermek megszülettek. A fáraó ezt az érvelést elfogadta, ebből azt tanuljuk meg, hogy nem akarta a megszületett gyermekeket megöletni, „csak” a szülés közben, amíg a csecsemők szinte még nem is élnek. Tehát valamilyen laza erkölcsiség működött. A halálával viszont végleg elszabadult a pokol. A zsidók ellen ingerelt egyiptomi társadalom törvényes hatalom híján, azt tett a zsidó rabszolgákkal, amit csak akart. „Imádkozz a királyság békéjéért, mert ha nem félnének tőle, élve nyelné el egyik ember a másikat.” Itt a tanulság. Hiszen nemegyszer fordul elő a saját életünkben, hogy „a királyság ellen imádkozunk”, azaz valamiféle nagy változásért, amitől sorsunk vagy országunk, világunk sorsának jobbra fordulását reméljük. Érzékeljük a nehézségeket, ami minden „királyság” sajátja. Ezért hisszük azt, hogy ha a királyság megváltozik, a nehézségek elmúlnak. Nem feltétlenül. Úgy tanulhatjuk meg értékelni azt a helyzetet, amelyben élünk, ha arra gondolunk, hogy hányféleképpen tudott volna sokkal rosszabbul alakulni. Akkor észrevehetjük az Örökkévaló segítők kezét a földi események alakulásában. És elkezdhetünk összpontosítani a fejlődésünkre, amelyben az igazi pozitív változás lehetősége rejlik.

Ezen szakasz szavai arra tanítanak minket, az Örökkévaló hét teljes napot töltött Mózes meggyőzésével, hogy teljesítse küldetését. Érdemes elgondolkozni azon a tényen, hogy Mózes egy hétig folyamatosan visszautasítja az Örökkévalótól kapott küldetést. Mit tanulhatunk Mózes makacsságából? Hogy képes szembeszállni a Teremtő akarásával? Ez egy kifejezetten arcátlan szembenállás, amit egy halandó nem engedhetne meg magának. Miért e nagy harc? Végül rájövünk, hogy Mózes nem akarja háttérbe szorítani bátyját, Áront. Ezért nem áll kötélnek addig, amíg Áron nem kap egy elhívást, és megbizonyosodik róla, hogy a testvére valóban boldog és örül az ő felemelkedésének. Akkor is miért hét napig? Miért ez a sok kifogás? Miért tolerálta ezt az Örökkévaló? Amikor Reb Majse Feinsteint megkérdezték, mit gondol, mi a hosszú élet titka, mivel érdemelte ki ezt a hosszú életet, állítólag ezt válaszolta: „Próbáltam soha senkinek nem ártani”. Az idősebb Reb Majse diákok gyűrűjében beszélt egy autób a Jesiva előtt. Amint beült és az ajtó becsukódott, a sofőr elindult. Néhány háztömbbel odébb a Rabbi megkérte udvariasan a vezetőt, hogy húzódjának le és álljanak félre, ha lehetséges. Amikor a sofőr félreállt és leállította a motort, Reb Majse kiszabadította a beszorult ujját. A sofőr elképedten kérdezte a Rabbit, hogy miért nem szökölt beszálláskor, amikor az ajtó rácsapódott? Reb Majse a következőt válaszolta: „Azért nem mondtam semmit azonnal, mert a fiatal ember, aki becsukta az ajtót, rémesen megijedt volna és soha nem bocsátotta volna meg magának, hogy rácsapta a kezemre az ajtót.” Mennyire bámulatra méltó ez a gesztus! Mennyire nehéz megértenünk, hogy Reb Majsének fontosabb volt, hogy ne okozzon lelki gyötrelmet az egyik diákjának, mint az, hogy a saját pillanatnyi fizikai fájdalmával foglalkozzon. Ez az eset jól példázza, miként lehet egy életet leélni úgy, hogy nem bántunk meg senkit. Egyszer megkérdeztem egy jesivavezetőt, jól tette-e Mózes, hogy egy hétig hezitált, elfogadja-e az elhívását, csak azért, hogy a bátyját ne sértse meg... A következő választ kaptam: „Pontosan ezért vagyunk mi a kiválasztott nép.”

HÍREK A VILÁGBÓL

A Herzl Tivadar tér két hétre szimbolikusan Október 7. tér lesz. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kozelet/a-herzl-tivadar-ter-ket-hetre-szimbolikusan-oktober-7-ter-lesz>

Tavaly több mint 1,6 millió látogató kereste fel az auschwitzi múzeumot. <https://bzsh.hu/2024/01/03/tavaly-tobb-mint-16-millio-latogato-kereste-fel-az-auschwitzi-muzeumot/>

A nemzetközi sajtónak tartott tájékoztató az Izraeli Hadsereg felvételeket mutatott be, amelyeken az látható, hogy a Hamász és a Palesztin Iszlám Dzsihád milyen módon vezet be a fiatalokat terrorista ideológiájukba. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-hamasz-gyerekkatonai>

Böröcz András alkotásának átadása és könyvbemutató a CEU-n a magyar holokauszt 80. évfordulója alkalmából. <https://akibic.hu/2024/01/04/zajkelto-vagon-hogy-soha-se-felejsuk-el-a-holokauszt-szornyusegit/>

A következő választások utáni időre halasztották a miniszterelnök eltávolítását szabályozó törvénymódosítás életbe léptetését. <https://izraelinfo.com/2024/01/03/a-kovetkezo-valasztasok-utani-idore-halasztottak-a-miniszterelnok-eltavolitasat-szabalyozo-torvenymodositas-letbe-leptetese/>

Sérülések és kimentések, UNRWA és az ügyvéd. <https://ujkelet.live/2024/01/04/serulesek-es-kimentesek-unrwa-es-az-ugyved/>

Új szakaszába lép a háború az izraeli hadügyminiszter szerint. <https://24.hu/kulfold/2024/01/04/izrael-hamasz-haboru-gazai-ovezet-2023-januar-04/#uj-szakaszaba-lep-a-haboru-az-izraeli-hadugyminiszter-szerint>

Az izraeli védelmi miniszter nem akar zsidó telepeket Gázában a háború után. <https://444.hu/2024/01/05/az-izraeli-vedelmi-miniszter-nem-akar-zsido-telepeket-gazaban-a-haboru-utan>

21 éves a Haver Alapítvány. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kozelet/21-eves-a-haver-alapitvany>

Pár nap, és Udvaros Dorottyanak tapsolhatunk a Rumbach-ban. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/par-nap-es-udvaros-dorottyanak-tapsolhatunk-a-rumbach-ban>

Moszad: likvidálni fogják az október 7-i Hamász-támadás minden végrehajtóját. <https://bzsh.hu/2024/01/04/moszad-likvidalni-fogjak-az-oktober-7-i-hamasz-tamadas-minden-vegrehajtojat/>

Az Izraeli hadsereg korábban a nap folyamán arról számolt be, hogy a Gáza déli részén bevetett Kirjati Páncélosdandár és az 55. Ejtőernyős-dandár tartalékosai a Hamász terrorszervezet északi és keleti zászlóaljainak számos Hamász-harcosát megölték Khan Juneszben, és jelentős mértékben megrongálták főhadiszállásukat, megakadályozva, hogy nagyszabású támadásokat hajtsanak végre az izraeli erők ellen. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/szinte-minden-otthonban-korhazban-es-iskolaban-terrorral-szembesulunk>

Plágiumvádak is felmerültek Claudine Gay tudományos munkáját illetően. <https://akibic.hu/2024/01/03/lemondott-a-harvard-rektora-az-egyetemen-tortent-antiszemita-megnyilvanulasok-kapcsan/>

A "Svii" című hetilap egy karikatúrát jelentetett meg, amelyben Esther Hayut egy IDF-katona hátára lép Gázában. <https://izraelinfo.com/2024/01/04/a-svii-cimu-hetilap-egy-karikaturat-jelentetett-meg-amelyben-esther-hayut-egy-idf-katona-hatara-lep-gazaban/>

A fókusz továbbra is a Hamászon és Naszrallah fenyegetése. <https://ujkelet.live/2024/01/04/a-fokusz-tovabbra-is-a-hamaszon-es-naszrallah-fenyegetese/>

Izrael legalább 120 embert őrizetbe vett, házakat rombolt le a ciszjordániai Núr al-Samsz menekülttáborban. <https://24.hu/kulfold/2024/01/04/izrael-hamasz-haboru-gazai-ovezet-2023-januar-04/#izrael-legalabb-120-embert-orizetbe-vett-hazakat-rombolt-le-a-ciszjordaniai-nur-al-samsz-menekulttaborban>

USA: Nincs jele annak, hogy Izraelnek köze volna az iráni merénylethez. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael/usa-nincs-jele-annak-hogy-izraelnek-koze- lenne-az-irani-merenylethez>

Halottnak nyilvánították az egyik magyar állampolgárságú izraeli túszt. <https://bzsh.hu/2024/01/02/halottnak-nyilvanitottak-az-egyik-magyar-allampolgarsagu-izraeli-tuszt/>

Az Egyesült Államok visszautasította és felelőtlennek nevezte az izraeli kormány egyes tagjainak felvetéseit a palesztinok áttelepítéséről a Gázai övezeten kívüli területre. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/az-egyesult-allamok-felelotlennel-tartja-a-gazai-palesztinok-attelepiteserol-szolo-izraeli-nyilatkozatokat>

A bíróságnak bemutatott szakmai vélemények azt bizonyítják, hogy a szülők szexuális preferenciái nem befolyásolják a gyermek jólétét. <https://akibic.hu/2023/12/29/legfelsobb-birosag-azonos-nemu-parok-is-orokbe-fogadhatnak-gyereket-izraelben/>

Megölték légicsapásban Saleh al-Arurit, a Hamász kettes számú vezetőjét. <https://izraelinfo.com/2024/01/02/megoltek-legicsapásban-saleh-al-arurit-a-hamasz-kettes-szamu-vezetojet/>

Harcok a déli fronton. <https://ujkelet.live/2024/01/04/harcok-a-deli-fronton/>

Áll a bál: Tucker Carlson brutálisan nekiment az Izrael-párti jobboldalnak. <https://www.atv.hu/kulfold/20240104/egyesult-allamok-tucker-carlson-izrael-tamogatas-politika-republikanus-konfliktus>

